

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика викладання у вищій школі»

загальна обов'язкова
заочна (дистанційна) форма здобуття освіти

за освітньо-науковою програмою «Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки» підготовки доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на 2023–2024 навчальний рік.
Протокол від «8» серпня 2023 р. № 1.

Силабус розроблений відповідно до робочої програми обов'язкового загального освітнього компонента ОК 04 «Методика викладання у вищій школі»

2023 рік

Загальна інформація про освітній компонент

Анотація навчальної дисципліни

Знання, які отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» (компонент ОК 04 в освітньо-науковій програмі «Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки»), спрямовані на формування знань, вмінь та навичок педагогічної діяльності та мають сприяти розвитку професійного мислення в здобувачів вищої освіти. Отримані знання допомагають розвинути практичні вміння, що забезпечують творчість та ініціативу в педагогічній діяльності.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння знаннями організації навчально-виховного процесу у вищій школі (інноваційні форми проведення лекційних занять у вищій школі), організаційно-правові форми активізації діяльності учасників навчального процесу, а також виконання конкретних завдань з відповідних тем навчальної дисципліни.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі розглянуті теоретичні питання супроводжуються практичним застосуванням знань, тобто формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь, навичок, необхідних для розробки та проведення всіх видів занять у закладі вищої освіти на основі застосування методів, засобів навчання і контролю та новітніх педагогічних технологій навчання у навчальному процесі в вищій школі. Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі здобувачі вищої освіти повинні пройти педагогічну практику, яка є складовою частиною освітньо-наукової програми підготовки майбутнього фахівця.

З метою активізації самостійної роботи освітній компонент містить семінарські заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення екзамену.

Опанування освітнього компоненту ОК 04 «Методика викладання у вищій школі» для денної форми здобуття вищої освіти займає 1 семестр, вміщує 3 кредити ЄКТС (90 годин) та завершується складанням екзамену.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Назаров Олег Олександрович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону - 707-34-74. м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8.
E-mail	nazarov@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- дослідження традиційних та інноваційних форм навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності; - соціальна психологія, психологія праці; - екстремальна та кризова психологія.

Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в закладах вищої освіти.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	<p>1. Назаров О.О., Коваль С.М., Кучеренко С.М. Теоретико-практичні аспекти організації психологічної підготовки майбутнього офіцера технічного профіля до діяльності в особливих умовах // Габітус. Науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 18, Том 1. – С. 86-90.</p> <p>2. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: монографія / Назаров О.О., Лебедева С.Ю. та ін. – Харків: ФОП Панов А.М., 2019. – 176 с.</p> <p>3. Назаров О.О., Коваль С.М., Кучеренко С.М. Формування психологічної готовності фахівців технічного профілю як фактора ефективної організації професійної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. Вип. 3. Т. 1. – Херсон: ХДУ, 2018. – С. 196–200.</p> <p>Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=eA0a5JcAAAAJ</p> <p>Профіль у ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6205-9604</p>

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nucz.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435 або у форматі відеоконференції у системі Zoom (посилання надається викладачем окремо). В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Ознайомлення здобувачів вищої освіти із нормативно-правовою базою, цілями та напрямками реформування системи вищої освіти в Україні, її структурою, системою, методологічними, психолого-педагогічними та методичними основами організації освітньої діяльності, науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти.

Місце навчальної дисципліни у освітньо-науковій програмі визначається тим, що результати навчання, набуті здобувачами вищої освіти під час

опанування навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі», а саме сформована у майбутніх фахівців-психологів система знань щодо теоретико-методологічних засад, основних методів, підходів у сфері науково-педагогічної та науково-дослідної діяльності з урахуванням принципів академічної доброчесності та гендерної рівності, стануть в нагоді при опануванні освітнього компоненту ОК 06 «Педагогічна практика», а також при підготовці до захисту дисертаційного дослідження та у майбутній науково-педагогічній діяльності у закладах вищої освіти, у тому числі й із специфічними умовами навчання.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	Очна (денна, вечірня)
Статус дисципліни	обов'язкова загальна
Рік підготовки	1-й
Семестр	1-й
Обсяг дисципліни:	
– в кредитах ЄКТС	3
– кількість модулів	2
– загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
– лекції (годин)	10
– практичні заняття (годин)	4
– семінарські заняття (годин)	-
– лабораторні заняття (годин)	–
– курсовий проект (робота) (годин)	–
– інші види занять (годин)	–
– самостійна робота (годин)	76
– індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	–
– підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна викладається у 1 семестрі на 1 курсі підготовки і тому для її опанування необхідними є результати вивчення дисциплін гуманітарного спрямування навчання, опанованих здобувачами вищої освіти при здобутті другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також для успішного навчання необхідне опанування навчальною дисципліною ОК 01 «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-наукової програми «Методика викладання у вищій школі» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Логічно структурувати зміст навчального матеріалу. Модульно структурувати навчальну і робочу навчальну програму.	ПР 10
Застосовувати сучасні освітні технології. Забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача у закладі вищої освіти.	ПР 11
Здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.	ПР 12

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
Здатність використовувати основи педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічних технологій, наукової організації праці викладача ЗВО.	ЗК 10
Здатність до підготовки і проведення лекцій, семінарських (практичних) занять, використання активних методів навчання, організації самостійної і науково-дослідної роботи здобувачів і оцінювання їх знань.	ЗК 11
Здатність до самовдосконалення, досягнення найвищої професійної майстерності.	ЗК 12

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Дидактичні основи організації навчально-виховного процесу у вищій школі

Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.

Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.

МОДУЛЬ 2. Особливості професійної діяльності викладача вищої школи

Тема 2.1. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.

Тема 2.2. Сутність, функції педагогічної комунікації.

Тема 2.3. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	Семінарські (практичні) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота

1-й рік, 1-й семестр						
Модуль 1. Дидактичні основи організації навчально-виховного процесу у вищій школі						
Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні	17	2	0	0	15	0
Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі	17	2	0	2	15	0
Разом за модулем 1	36	4	0	2	30	0
1-й рік, 1-й семестр						
Модуль 2. Особливості професійної діяльності викладача вищої школи						
Тема 2.1. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача	17	2	0	0	15	0
Тема 2.2. Сутність, функції педагогічної комунікації	17	2	0	0	15	0
Тема 2.3. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача	20	2	0	2	16	0
Разом за модулем 2	54	6	0	2	46	0
Разом	90	10	0	4	76	0

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1–2	Реформа вищої освіти в Україні.	4
3	Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.	2
4	Інноваційні форми навчально-виховного процесу у вищій школі (проблемна лекція, лекція-візуалізації і т.д.).	2
5–8	Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.	6

9–10	Сутність, функції педагогічної комунікації.	4
11–15	Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.	12
	Разом	30

Орієнтовна тематика практичних занять – не передбачено планом.

Орієнтовна тематика лабораторних завдань – не передбачено планом.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань – не передбачено планом.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, модульні контрольні роботи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі **методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: лекція, пояснення, бесіда, обговорення матеріалу що вивчається;
- наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається, а саме проблемний виклад та частково-пошуковий;
- робота з навчально-методичною літературою та із використанням технічних ресурсів;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, індивідуальні завдання, есе, реферати, доповіді тощо.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі:

- фронтального та індивідуального опитування,
- виконання письмових завдань з індивідуальної самостійної роботи,
- виконання контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	2	0	0
	практичні заняття*	1	4	4
	індивідуальна самостійна робота	1	4	4
	модульний контроль	1	20	20
Разом за модуль 1				28
Модуль 2	лекції	3	0	0
	практичні заняття*	1	4	4
	індивідуальна самостійна робота	1	4	4
	модульний контроль	1	20	20
Разом за модуль 2				28
Разом за поточний контроль				56
II. Підсумковий контроль (екзамен)*				34
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* - види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на *семінарському занятті*:

3-4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

1-2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється для письмової частини завдання повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Викладачем оцінюється для усної частини завдання повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати

дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 8 балів):

4 бали – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

3 бали – робота виконана майже на 75 % від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаної роботи становить 50 % від загального обсягу;

1 бал – обсяг виконаної роботи складає 25 % від загального обсягу;

0 балів – в цілому обсяг виконаної складає менше 25 % від загального обсягу.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

за модулем 1:

1. Нормативно-правове регулювання освітнього процесу у вищій школі.
2. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
3. Нормативні документи закладу вищої освіти, які застосовуються при організації освітнього процесу.
4. Нормативний та вибірково-компоненти вищої освіти.
5. Навчальна програма та робоча навчальні програми.
6. Навчальний план та робочий навчальний план.
7. Методи навчання у вищій педагогічній школі та їх класифікація.
8. Сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
9. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії освітньої діяльності у вищій школі.
10. Сучасна структура освіти України.
11. Активні методи навчання та їх реалізація у вищій школі.
12. Особливості проблемної лекції та лекції із запланованими помилками.

за модулем 2:

1. Психологічна культура особистості викладача вищої школи.
2. Педагогічна компетентність викладача вищої школи.
3. Зміст теоретичної та практичної підготовки викладача вищої школи.
4. Особливості та функції педагогічного спілкування у вищій школі.
5. Сутність педагогічної комунікації та її функції.
6. Основні компоненти професійно-педагогічної комунікативності викладача вищої школи.
7. Психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
8. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
9. Сутність, структура та рівні педагогічної майстерності.
10. Професійні помилки в діяльності викладача.

11. Структура, сфера та динаміка педагогічного конфлікту.
12. Причини виникнення педагогічних конфліктів та їх профілактика.

Модульний контроль.

Модульний контроль здійснюється у формі виконання модульної контрольної роботи, яка є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти та виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань із переліку, наведеного вище. Кожне питання за порядком відповідає кожному з трьох модулів, які вивчаються.

Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати модульну контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, модульні контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання заліку з дисципліни. Оцінювання модульної контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених вище критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Перелік теоретичних питань для підготовки до модульного контролю:

за модулем 1:

1. Нормативно-правове регулювання освітнього процесу у вищій школі.
2. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
3. Нормативні документи закладу вищої освіти, які застосовуються при організації освітнього процесу.
4. Нормативний та вибіркового компоненти вищої освіти.
5. Навчальна програма та робоча навчальні програми.
6. Навчальний план та робочий навчальний план.
7. Методи навчання у вищій педагогічній школі та їх класифікація.
8. Сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
9. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії освітньої діяльності у вищій школі.
10. Сучасна структура освіти України.
11. Активні методи навчання та їх реалізація у вищій школі.
12. Особливості проблемної лекції та лекції із запланованими помилками.

за модулем 2:

1. Психологічна культура особистості викладача вищої школи.

2. Педагогічна компетентність викладача вищої школи.
3. Зміст теоретичної та практичної підготовки викладача вищої школи.
4. Особливості та функції педагогічного спілкування у вищій школі.
5. Сутність педагогічної комунікації та її функції.
6. Основні компоненти професійно-педагогічної комунікативності викладача вищої школи.
7. Психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
8. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
9. Сутність, структура та рівні педагогічної майстерності.
10. Професійні помилки в діяльності викладача.
11. Структура, сфера та динаміка педагогічного конфлікту.
13. Причини виникнення педагогічних конфліктів та їх профілактика.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

18-20 балів – вірно дані відповіді на три питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

15-18 балів – в цілому розкриті три питання, але недостатньо обґрунтованні відповіді, допущені незначні помилки;

10-14 балів – дані відповіді на два питання;

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки

Загальні вимоги до оформлення модульної контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1;

відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі *усного екзамену*.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

28-34 бали – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

21-27 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

15-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

7-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-7 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Особливості традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у

- вищої школі.
2. Охарактеризувати структуру освіти в Україні.
  3. Дати характеристику основним параметрам Болонського процесу.
  4. Особливості проведення проблемної лекції та лекції із запланованими помилками.
  5. Особливості проведення лекції удвох та лекції прес-конференції.
  6. Організація учбового процесу у вищій школі (нормативні документи).
  7. Методичні прийоми забезпечення ефективності поточного
  8. педагогічного контролю.
  9. Дати характеристику психологічної культури особистості.
  10. Охарактеризувати основні рівні психологічної культури особистості.
  11. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи.
  12. Охарактеризувати основні здібності викладача вищої школи.
  13. Педагогічна компетентність викладача вищої школи.
  14. Характеристика основних груп педагогічних вмінь.
  15. Зміст теоретичної підготовки викладача вищої школи.
  16. Зміст практичної підготовки викладача вищої школи.
  17. Охарактеризувати поняття та види комунікації.
  18. Сутність педагогічної комунікації.
  19. Основні педагогічні функції комунікації.
  20. Основні компоненти професійно-педагогічної комунікативності викладача вищої школи.
  21. Особливості педагогічного спілкування у вищій школі.
  22. Охарактеризувати основні функції педагогічного спілкування.
  23. Роль педагогічного спілкування та його функції.
  24. Вміння, якими повинен володіти педагог (оптимальне педагогічне спілкування).
  25. Охарактеризуйте основні бар'єри педагогічного спілкування.
  26. Психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач- студент”.
  27. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
  28. Охарактеризуйте основні проблеми, які необхідно вирішувати викладачу в процесі своєї професійної діяльності.
  29. Охарактеризуйте основні складові педагогічної майстерності.
  30. Структура педагогічної майстерності.
  31. Охарактеризуйте рівні педагогічної майстерності.
  32. Ефективність формування педагогічної майстерності.
  33. Охарактеризуйте сутність та специфіку педагогічної задачі.
  34. Охарактеризуйте процедуру рішення педагогічної задачі.
  35. Дати пояснення непрофесійного рішення педагогічної задачі.
  36. Охарактеризуйте професійні помилки в діяльності викладача.
  37. Охарактеризуйте заповіді сучасного викладача самому собі.
  38. Поняття та види педагогічного конфлікту.
  39. Структура, сфера та динаміка педагогічного конфлікту.
  40. Охарактеризувати джерела розвитку та основні види педагогічних конфліктів.

41. Причини виникнення педагогічних конфліктів.
42. Охарактеризуйте основні стилі поведінки особистості в конфліктній ситуації (гендерний аспект).
43. Основні методи вирішення конфліктних ситуацій.
44. Викладач як посередник в конфліктній ситуації.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Джеджула О.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник [Електронний ресурс]. - Вінниця: ВНАУ, 2020. – 208 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/27268.pdf>

3. Нагаєв В.М., Портян М.О. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Харків: Стильна типографія, 2018. – 289 с. [Електронний ресурс]. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4929/1/NP_VVSh_2018.pdf

4. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник [Електронний ресурс]. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf?id=1cce4002-ce8d-4991-809f-f0fcd3d3994b>

5. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник [Електронний ресурс]. – Одеса: ОНЕУ, Ротапринт, 2014. – 200 с. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/navchalnij_posibnik-metodika_vikladannya_u_vishhij_shkoli.pdf

6. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: Курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 72 с.

7. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Затв. наказом МОН України № 646 від 20.07.2022 р. /Уклад. члени підкомісії зі спеціальності 053 Психологія НМК № 4 з соціальних наук та журналістики сектору вищої освіти НМР МОН України. Офіційне видання. Київ, 2022. 15 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni-%20standarty/2022/07/21/053-Psykholohiya-dok.filos-647-20.07.2022.pdf>

8. Освітньо-наукова програма вищої освіти «Екстремальна та кризова психологія». Спеціальність 053 «Психологія». Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Відповідає Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затв. наказом МОН № 646 від 20.07.2022 р. Харків: 2022. 25 с. URL: http://psi.nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitni_programi/2022/053_ekps_ps_dok.pdf

9. Робоча програма загального обов'язкового освітнього компонента ОК 04 «Методика викладання у вищій школі» освітньо-наукової програми «Екстремальна та кризова психологія». Спеціальність 053 «Психологія». Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти / Уклад.: О.О. Назаров. Х.: НУЦЗ України, 2022. 16 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>.
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>.
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>.
4. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова: <http://hklib.npu.edu.ua/>.

5. UniCheck онлайн сервіс для перевірки на анти плагіат. Офіційний сайт.
URL: <https://unicheck.com/uk-ua>.

Розробник:

професор кафедри
психології діяльності в особливих умовах
кандидат психологічних наук, професор

Олег НАЗАРОВ